

LAURA GOREA

Acest mod original și eficient de a face cunoscută lumea plantelor, își are originea în alcătuirea de herbare care se organizează după criteriul sistematic. Un alt criteriu este cel geografic în sens mai larg (ex. continentul european - "Herbarium Europaeum - C. BAENITZ") sau în sens mai restrâns ca de ex. flora unei țări sau a unei provincii sau a unui județ (Flora districti Bacoviensis Exsiccata - D. MITITELU și N. BARABAȘ).

Herbarul Muzeului de Științele Naturii din Bacău

Primele colecții botanice la muzeul băcăuan au fost întocmite începând din anul 1965 odată cu documentarea și stângerea de material necesar realizării tematicii pentru expoziția de bază a muzeului. La aceste începuturi ale viitorului herbar se adaugă cercetările de floră și vegetație inaugurate din anul 1968 și pentru realizarea cărora a fost necesară colectarea intensă de material botanic. Cele peste 70 de lucrări publicate până astăzi aparținând celor 6 muzeografi ai compartimentului de botanică, au la bază un voluminos material herboristic colectat în special din Moldova. La această colecție se adugă achiziționarea a trei herbare: C. PAPP, 525 de plicuri cu 220 specii de biofrite, I. GHISA, 2200 de coli de herbar și D. MITITELU cu 7500 coli herbar. Un număr de 251 coli herbar au fost donate muzeului de diferiți specialiști.

În 1970, odată cu intensificarea și aprofundarea cercetărilor asupra florei și vegetației din județ, a început editarea unei exsiccate monografice teritorială cu scopul de a îmbogăți "herbarul României" și de a înființa un herbar al continentelor.

Configurația geografică a județului Bacău se caracterizează printr-o accentuată variabilitate oro-pedo-climatică, care explică existența unei mari bogății floristice, cu 1600 specii de plante superioare care reprezintă 44% din flora țării și mai mult de 200 asociații vegetale adică peste 80% din totalul asociațiilor din Moldova.

Rod al colaborării mai multor botaniști moldoveni având ca autori ai exsiccatorilor pe Prof. Dr. D. MITITELU de la Universitatea "Al.I. Cuza" Iași

și Conf. Dr. N BARABAȘ de la Muzeul de Științele Naturii din Bacău, exsiccata încă de la prima sa centurie cuprinde specii care au o deosebită importanță floristică și arealologică, multe întâlnite numai pe teritoriul județului Bacău, precum și specii cu largă răspândire în Moldova și în țară, descrierea fizico-geografică a teritoriului, pedologia, climatologia, o hartă a vegetației și bibliografia botanică asupra județului Bacău.

Speciile publicate în cele șapte centurii, riguros determinate și revizuite, prezintă pe lângă indicarea localității și a stațiunii, unele descrieri ecologice, de frecvență și de încadrare firocenologică.

Muzeul face schimb de material botanic, prin intermediul exsiccatei cu 10 instituții din țară și 36 de țări de pe toate continentele.

Herbarul muzeului însumează în prezent 44.021 coli de herbar din țară aparținând la peste 26.000 specii și peste 15.000 coli herbar de diverse.

Herbarele și conservarea tipurilor nomenclaturale

Pentru a se remedia confuziile și greșelile făcute de botaniști s-a emis în S.U.A. un regulament, respectiv cod de nomenclatură intitulat "Code of botanical nomenclature" în care se înscrie tipizarea nomenclaturală, fapt care înlesnește legarea numelui taxonilor de exemplarul corect ce a servit la descriere.

Tipul speciei reprezentat prin toate caracterele populației din care se extrag caracterele generale se numește arhitip. Cele mai multe descrieri de specii, mai ales din perioada predarwinistă s-au făcut însă pe baza unu singur individ (specimen unic) numit holotip. Dacă la descriere au servit mai multe exemplare identice unul este considerat lectotip de bază iar celelalte exemplare sunt izotipuri. La multe specii descrise autorii vechi n-au precizat unde se află depus holotipul sau acesta s-a pierdut; în acest caz se consideră ca tip descrierea publicată, diagnoza sau desenul publicat. Dacă se poate regăsi în teren, pe baza indicațiilor date de autor asupra localizării și pe baza descrierii o plantă care să corespundă exact diagnozei sau desenului inițial, acest tip se depune într-un herbar public sub denumire de neotip (paratip).

O analiză succintă a rolului pe care îl au herbarele în cadrul taxonomiei este făcută de către OVIDIU CONSTANTINESCU în lucrarea "Rolul herbarelor în cercetarea biologică". Autorul prezintă, după VALENTIN și LÖVE (1958) o etapizare a taxonomiei botanicii în: descriptivă, floristico-fitogeografică, sistematică și biosistematică exprimând

ideea noilor semnificații pe care le capătă herbarul concomitent cu progresul general al botanicii, iar după SHETLER "herbarul a devenit o instituție în timpul în care întreaga biologie era în stadiul descriptiv", aici păstrându-se taxonii noi descriși sau tipurile. OVIDIU CONSTANTINESCU citează după FOSBERG că: "tipurile trebuiesc privite mai curând ca o proprietate privată a unei instituții, indiferent de statutul ei".

Printre herbarele din țara noastră care cuprind valori științifice inestimabile sub forma tipurilor nomenclaturale vom menționa doar exemplul Muzeului Brukental din Sibiu, unde sunt adăpostite 20 de herbare cu 85.000 de piese care pe lângă valoarea lor științifică și istorică au și cinstea de a conține 21 tipuri de diverse grupuri de plante.

Herbarele și studiile arealogice (chorologice)

Delimitarea și cunoașterea răspândirii unei specii, populații etc., se poate face cât mai exact, atât prin consultarea literaturii în cauză, dar și prin intermediul herbarelor, știut fiind că orice coală de herbar are înserat pe ea cel dintâi localitatea și data când a fost colectată.

Se știe că autochorologia se ocupă cu studiul răspândirii speciilor care sintetizează în fond rezultatul interacțiunii dintre populația speciei și condițiile sale de viață, ceea ce ne dă indicații și asupra arealului factorilor ecologici, totul repartizat într-un mod determinant și aflat în stare dinamică. Deci, herbarele ne ajută la stabilirea arealului unei specii sau a mai multora ce ne interesează în elaborarea lucrărilor noastre. Studiind cât mai atent dezvoltarea unei specii prin intermediul pieselor de herbar, putem stabili și arealul său optim, sau limita acestui areal cunoscând că în interiorul arealului lor speciile se dezvoltă diferit, la periferia arealului lor ele devin mai pipernicite, pe când în optimul staționar, cresc cel mai viguros. Deci putem descifra conjunctura factorilor externi care domină în stațiunile din care au fost colectate plantele unei specii, sau mai bine zis a unei populații, cunoscând că pe întinsul arealului unei specii, avem de-a face cu populații determinate de complexul factorilor externi.

Importanța herbarelor în stabilirea chorologiei unei specii este adeseori hotărâtoare și în acest context să venim cu un exemplu concret: Flora României pentru stabilirea localităților în care crește *Leontopodium alpinum*, pe cuprinsul țării noastre se sprijină numai pe literatură și indică 57 de localități. I. RESMERIȚĂ care se ocupă cu cartarea speciei sus citate, consultând pe lângă literatura de specialitate și toate herbarele din

țară (publice sau particulare) ridică la 153 numărul localităților în care crește această specie pe teritoriul României. S-au depistat un număr de stațiuni noi, mai mult decât dublul celor cunoscute până la apariția lucrării privitor la cercetarea acestei specii, ceea ce pledează incontestabil pentru importanța herbarelor în stabilirea chorologiei speciilor.

Herbarele și pregătirea tinerilor botaniști

TRAIAN SĂVULESCU arată cu prilejul centenarului Grădinii botanice din București că: "Studiul plantelor prezintă un deosebit interes educativ în dezvoltarea spiritului de observație și capacității de a descoperi raporturile de cauzalitate, cultivă sensibilitatea pentru frumos, dezvoltă gustul imaginației și voința". Cel mai prolific dintre botanistii noștri, care rămâne I. PRODAN, s-a format ca florist - sistematician în anturajul herbarului de la Universitatea din Cluj, el fiind însărcinat cu aranjarea herbarului încă de student, ceea ce a putut să-i fie de un real folos. La fel, alt mare biolog, Al. Borza are ocazia să se instruiască în domeniul floristic și sistematica plantelor superioare, încă de pe când era la Alba Iulia fiind responsabil cu aranjarea herbarelor elevilor.

Prin herbare, tinerii botaniști iau cunoștință cu imensa varietate a plantelor căci teritoriile ce le pot străbate cu proprii lor pași, se reduc la spații restrânse în interiorul țării. Herbarele sunt sprijin esențial în aprofundarea unor aspecte de ecologia, arealogia și geografia plantelor. De asemenea, în herbare se găsește și confirmarea pentru taxonii determinați. Nu în ultimul rând orice botanist care se găsește în fața unei coli de herbar, încearcă un sentiment de recunoștință și admirație pentru autorul care a semnat coala respectivă. Așa se explică de ce de câte ori pășești într-un herbar de mari proporții ai sentimentul că te afli într-un sanctuar al plantelor, al gândurilor celor dispăruți dintre noi, dar care, trăiesc prin truda depusă la argumentarea herbarului în cauză, care include o părticică din osteneala și conștiința lor de oameni ai științelor botanice.

BIBLIOGRAFIE

- CONSTANTINESCU, O., 1978 - *Rolul herbarelor în cercetarea biologică*, Ed. Acad., București.
- IONESCU, VENERA, CRISTUREANU, I., 1969 - *Recoltarea și conservarea materialului botanic*, Natura nr.6.

IVANOV, V., 1950 - *Despre întocmirea herbarelor școlare*, Natura nr. 6.
SĂVULESCU, TR., 1953 - *Cuvânt înainte Flora R.P.R.*, vol.1, București.
VÁCZY, C., 1900 - *Cod internațional de nomenclatură botanică*, București.

Adresa autorului
LAURA GOREA
MUZEUL DE ȘTIINȚELE NATURII "I. BORCEA" BACĂU
Str. Gh. Vrânceanu nr.44
5500 - Bacău
ROMÂNIA

